

UUSI SUUNNITELMA PANKKIOLOJEN JÄRJESTÄMISEKSI.
=====

Jo jonkun aikaa ennen marraskuun tarastusmatkaani olin tehnyt erinäisiä havaintoja, jotka panivat miettimään eikö olisi syytä muuttaa järjestelmää ja pankin toimintatapoja valloitetulla alueella. Kehitys oli edistynyt ja muun muassa postiyhteydet olivat muuttuneet siihen suuntaan, että Sortavalan välitystoiminta viivästyi Aunuksen ja Äänislinnan yhteyksiä varsinaiseen Suomeen. Myös oli koko toiminnan painopiste siirtymistään siirtynyt itäänpäin ja Sortavala tuntui yhä enemmän menettäneen merkityksensä keskuspaikkana, jollaisena se alunperinkin oli ollut melko vähäisestä merkityksestä.

Matkan varrella olin tilaisuudessa tekemään uusia havaintoja sekä keskustelemaan eri viranomaisten kanssa ja kaikki kokemani vahvasti käsityksen, että uusi järjestelmä olisi luotava korvaamaan vanhaa, joka nähtävästi oli jo e-länyt aikansa.

Pidin selviönä, että mahdollinen muutos olisi toteutettava vuoden vaihteessa, jolloin se aiheuttaisi vähiten häiriötä kirjanpidossa. Kuitenkin oli vastaava ehdotus tehtävä niin ajoissa, että Johtokunta ehtisi laatia tarpeelliset ehdotukset pankkivaltuustolle sen joulukuun kokoukseen.

Tämän vuoksi ryhdyin heti edellä selostetun tarkastusmatkani jälkeen valmistamaan tätä muutosta käsittävää kirjoitusta, joka kuitenkin viivästyi jonkun verran sen kautta,

että juuri näihin aikoihin oli syntynyt erimielisyyksiä sotilashallintoviranomaisten kanssa muun muassa muona-asiassa ja myös sattui juuri samaan aikaan jo aikaisemmin mainitsemani naisvirkailijain kieltäytyminen ruuanvalmistusasiassa.

Näin meni aina joulukuun 1. päivään asti ennenkuin saatoin lähettää Johtokunnalle ehdotukseni perusteluineen, mikä tapahtui seuraavassa muodossa:

" E H D O T U S

pankkioalojen järjestämiseksi Laatokan- ja siihen liittyvän Itä-Karjalan piirissä tammikuun 1 p:stä 1942 lukien.

Laatinut, Sortavalassa, marraskuun 30 p:nä 1941,

G. Å. Myrreen.

Suomen Pankin Johtokunnalle,

H e l s i n k i.

Olojen kehitystä pankin Sortavalan haarakonttorin toimintapiirissä seurattessani, olen tehnyt eräitä havaintoja, joihin äsken tapahtuneella tarkastusmatkallani sain lisävalaistusta ja vahvistusta ja joita täten kunnioittaen saatan Johtokunnan tietoon.

Samalla pyydän saada tehdä havaintojeni johdosta ehdotuksen, jonka mukaan myös pankki tällä alueella pysyisi kehityksen tasalla.

Esitän tässä havaintojeni yhteenvedon paikkakunnittain seuraavasti:

A u n u s.

Paikkakunta on ja tulee jatkuvasti olemaan seutukunnan luonnollinen ja huomattavin kauppa- ja hallintokeskus, jossa laajempikin pankkitoiminta olisi toivottavaa kuin mitä sikäläisen asioimistomme puitteissa on mahdollista. Rahanvaihto on huomattavan vilkas ja tulee yhä kasvamaan, kun alkusasukkaat työnsä kautta saavat Suomen rahaa käsiinsä ja kaupankäynti elpyy. Myös vasta kehitysasteella oleva hallintokoneisto tulee vielä lisäämään työtä pankissa. Pano- ja ottotilleistämme hoi-

detaan n. 20 Aunuksen kautta ja niistä on yli puolet suoraan sieltäkäsinkin avattu muiden siirryttyä sinne Pitkärannasta. Kaikki tilit ovat vilkkaassa käytössä. Postilähetysvekseleitä ja kirjemääräyksiä käytetään runsaasti ja koko piirimme tähänastisesta kassavaihdosta (940 milj.) on laskettava yli 400 milj. Aunuksen asioimistomme välittämäksi, mikä on huomattava saavutus ottaen huomioon, että toiminta-aika on ollut ainoastaan 2½ kuukautta. Keskimäärin on kassakirjan osoittama päivävaihto ollut n. 5,5 milj. jaettuna 14 tosittelle (maximi 45 kpl. ja minimi 3 kpl.). Asioimistoa vastaan ei ole ollut aihetta moitteisiin. Ainoastaan on huomautettu, että se ei ole pystynyt seuraamaan ajan kehitystä nopeudessa, sillä se välitystoiminta, joka alussa pakotti käyttämään Sortavalan välitystä nopeuden puolesta, on nyt muutunut hidastuttavaksi tekijäksi, kun posti- y. m. yhteydet sinnepäin ovat parantuneet. Sekä siviiliposti että lennätin toimivat moitteettomasti ja yhteys muualta sinne on miltei yhtä nopea kuin Sortavalaankin.

P i t k ä r a n n a.

Paikkakunnalla on jälleenrakennustyö käynnissä ja siellä toimii eräs tärkeä esikunta sekä muutama korjauspaja. Saatujen tietojen mukaan aikoo Kansallis- Osake- Pankki avata konttorin siellä niin pian kuin huoneustokysymys tulee ratkaistuksi. Asioimistomme kautta hoidetaan ainoastaan muutama pano- ja ottotili, joista suurin osa paremmin soveltuisi johonkin yksityispankkiin. Rahanvaihto on pieni huolimatta siitä, että kanttiinirahoja pari kertaa kuukaudessa tuodaan huomattavia erinä. Postilähetysvekseleitä on tähän saakka myyty keskimäärin 1 kpl. päivässä, mutta yksityisten kirjemääräyksiä on välitetty aika paljon. Asioimiston kokonaisvaihto syyskuun 23 p:stä tähän päivään asti on n. 50 milj. eli keskimäärin 0,9 milj. päivässä jaettuna 7 tosittelle (maximi 31 kpl. ja minimi 0 kpl.). Toiminta oli alussa huomattavasti vilkkaampaa, mutta nyt se on muuttunut hyvin hiljaiseksi eikä mitään merkkejä elpymiseen ole havaittavissa. Heti kun Kansallis- Osake- Pankki avaa konttorinsa, on viimeinen syy asioimiston jatkuvalle toiminnalle poissa, mutta ennen sitä sotilasviranomaiset tuskin antavat suostumustaan

sen lakkauttamiseen. Mitä asioimiston toimintaan muuten tulee, kuului varsinkin alussa moitteita hitaudesta ja epätasallisuudesta toimituksesta, minkä lisäksi sen henkilökunnan elämästä on liikkeellä erinäisiä huhuja, joiden todenperäisyyttä en kuitenkaan ole voinut todeta, mutta joiden pelkkä olemassaolo estää yleisöä antamasta pankille sitä arvoa ja mainetta, joka Suomen Pankille kuuluu.

Ä ä n i s l i n n a.

Paikkakunta on vilkkain kaikista tämän piirin toimipaikoista ja paljon huomattavampi kaupallinen ja sotilaallinen keskus kuin esim. Aunus. Myös hallinnollisesti tulee se kaikista päättään kasvamaan vielä monipuolisemmaksi kuin nyt. Vaihto on jo 1½ kuukauden toiminnan jälkeen noussut huomattavasti yli 200 milj. ja päivän keskimäärä on yli 6 milj. jaettuna koko ajalta laskettuna 15 tosittelle (maximi 40 kpl. ja minimi 3 kpl.), mutta viime aikoina on tositteluku ollut yli 20 päivää kohden. Postilähetysvekseleitä on kirjoitettu keskimäärin 5 kpl. päivässä ja pano- ja ottotilejä hoidetaan sieltäkäsinkin vielä useampia kuin Aunuksesta. Muutakin toimintaa on ollut paljon ja monipuolista. Asioimistomme on selvästi laajenemassa. Erinäisiä puutteellisuuksia on kyllä ollut todettavissa sisäisessä järjestyksessä ja työskentelyssä, mutta johtuu tämä osaksi henkilökunnan tottumattomuudesta osaksi siitä, että alussa arvioitiin tarvittava henkilökunta liian pieneksi, joten on odotettavissa toivottu parannus, kun tässä suhteessa saatiin tarpeellinen täydennys. Paikkakunnalla alkaa jo liikepankin puute tuntua.

S o r t a v a l a.

Paikkakunta, joka sodan jaloissa kärsi huomattavasti on vähitellen nousemassa lamastaan. Kaupungissa toimii useita virastoja ja kaupankäynti laajenee vähitellen. Kauppanpankeista on kolme jo avannut konttorinsa ja eräs osuuskassa valmistele pikaista tuloaan. Rahantarve on poikkeuksellisten olojen takia suuri, vaikka se ei nousekaan samoihin määriin kuin Äänislinnassa ja Aunuksessa. Pankin toiminta on huomattavan vilkas, mutta se johtuu asioimistojen keskuksena toimimisesta, jo-

ka laajentaa varsinkin kirjanpitopuolta melkoisesti yli normaalitytason. Toimintaa ja oloa täällä vaikeuttavat tuntuvasti puutteellinen kalusto, epätydyttävät majoitusolot sekä varsinkin suuret ruuansaanointi ja -valmistusvaikeudet. Nämä epäkohdat eivät korjaannu niin kauan kuin konttoria hoidetaan väliaikaisilla voimilla, joiden ei kannata siirtyä tänne vakinaisesti asumaan, kun täälläoloaika komennusluontoisena on rajoitettu ja siten estää säännöllisen asumisen ja elämän järjestämisen.

Yleisiä huomautuksia.

Kuten jo tuli mainituksi ovat posti- ja muut yhteydet Itä-Karjalaan muuttuneet ja parantuneet niin, että välittäminen ja uudestaan postittaminen Sortavalassa on muodostunut suoranaiseksi haitaksi ja ajanhukaksi. Suhde sotilasviranomaisten ja pankin välillä on valloitetulla alueella ollut suurin piirtein moitteeton, mutta takaisinvalloitetulla puolella on asetettu vähemmän ymmärtäväiselle kannalle pankin toimintaan nähden ja tarpeellista virka-apua on ollut monta kertaa vaikea saada, kuten huomaa jo siitä, että meiltä kielletään oikeus saada muonituksemme järjestetyksi valtion varastoista, kuten alun perin oli sovittu.

Johtopäätöksenä edelläolevasta esitän kunnioittaen Johtokunnan harkittavaksi ja mahdollisia toimenpiteitä varten seuraavaa:

Ehdotus

pankkiolojen järjestämiseksi Laatokan- ja siihen liittyvän Itä-Karjalan piirissä tammikuun 1 p:stä 1942 lukien.

S o r t a v a l a.

Pankin konttori asetettaisiin vakinaiselle kannalle nimittämällä sinne siihen kuuluva henkilökunta, joka muuttaisi asumaan kaupunkiin ja nauttisi palkkasäännönmukaisia palkkaetuja. Konttorin jälleenrakentamista jatkettaisiin ja kiihdytettäisiin oman vakinaisen johtajansa valvonnan alaisena. Konttori lakkaisi olemasta asioimistojen keskuksena, mihin tehtävään se ei koskaan ole soveltunut. Tarpeen vaatiessa voitaisiin sen holvitiloja käyttää edelleentoimitettavien rahojen

säilytyspaikkana, josta lähikonttorit voisivat saada tarpeen vaatiman kassanlisäyksensä.

A u n u s.

Pankin asioimisto muutettaisiin ylimääräiseksi haarakonttoriksi, joka olisi suoranaisesti kertomussuhteessa pääkonttoriin ja sinne määrättäisiin tätä lisätöitä varten konttoriapulainen. Esimiehen tilalle tulisi v.a. johtaja kaikkine oikeuksineen ja velvoituksineen ja toiminta laajennettaisiin kaikissa suhteissa muiden haarakonttorien tasalle. Asianomaiset tilit ja kassa siirrettäisiin konttorien tilin ja lähetevarojen kautta Sortavalasta Aunuksen konttorin suoranaiseen hallintaan. Uusi konttori varustettaisiin tarpeellisilla kirjoilla ja lomakkeilla ja sen nimi muuttuisi nykyisestä Suomen Pankki 7 Kpk / 6324:stä olemaan Suomen Pankin ylim. Aunuksen konttori.

P i t k ä r a n t a.

Asioimisto lakkautettaisiin tekemällä Kansallis-Osake-Pankin ja viranomaisten kanssa sopimus siitä, että mainittu pankki saisi haltuunsa asioimiston nykyisen huoneuston tilapäiseksi toimipaikakseen ja siellä ottaisi meidän puolestamme hoitaakseen ne muutamat tilit, joita ei yhtä hyvin voida hoitaa Sortavalasta tai Aunukselta päin. Asioimiston kalusto ja tarpeisto samoin kuin kaasavaratkin vedettäisiin takaisin Sortavalan käytettäväksi täydennyksenä muualla. Henkilökunta määrättäisiin takaisin varsinaisiin tehtäviinsä, joihin se todennäköisesti soveltuu paremmin kuin rintamapalvelukseen.

Ä ä n i s l i n n a.

Asioimisto olisi samoin kuin Aunuksenkin ylennettävä ylimääräiseksi haarakonttoriksi. Tämä kävisi päinsä hyvin vähin muutoksin, kun täydellinen henkilökunta jo on olemassa siellä. Jos liike edelleen kasvaa nykyisestään, tulee joka tapauksessa mieskassanhoitajan määrääminen sinne harkittavaksi, joten se on tästä ehdotuksesta riippumaton kysymys. Samat tiliin ja kassan siirrot ja vastaava nimenmuutos kuin Aunuksessa tulisi järjestettäväksi.

Niin Äänislinnaan kuin Aunukseen nähden olisi kenttäpostiosoite määrätarkoituksia varten säilytettävä ja rintama-asioimistoja varten hyväksytyjä ohjeita tulisi noudattaa kunnes olot ja ajat sallivat lopullisen päätöksen teon konttorien kohtalosta.

Konttorien valvonta ja tarkastus tulisi hoidettavaksi pääasiassa kuten tähänkin asti joko Sortavalasta tai Joensuusta käsin, mutta tarkastajan palkkaus järjestettäisiin kuten Oulussakin koska se tapa tulee pankille edullisemmaksi.

Konttorien henkilökuntien tulisi toistaiseksi toimia siihen komennettuina ainakin sodan päättymiseen saakka, minkä jälkeen vasta voi ajatella asian vakiinnuttamista olosuhteiden mukaan.

Sortavalassa, marraskuun 30 p:nä 1941."

Tämä ehdotus joutui sitten Johtokunnassa käsittelyn pohjaksi ja siihennoijautuva esitys tehtiin aikanaan pankkivaltuustolle, joka kokouksessaan joulukuun 18. päivänä päätti hyväksyä sen. Suurempia muutoksia ei Johtokunnassa tehty ehdotukseen, johon pääjohtaja Kivialho oli tutustunut Aunuksessa ollessaan ja johon hän joulukuun alussa tehdyn tarkastusmatkan yhteydessä oli tilaisuudessa saamaan lisäselvitystä.

Mainittu päätös merkitsi toteutettuna, että koko järjestelmä vuoden vaihteessa hajosi ja sen tilalle tuli kolme itsenäistä konttoria. Ennen sitä tapahtui vielä erittäin merkittävä tapaus, sillä pankin pääjohtaja kunnioitti ei ainoastaan Sortavalan konttoria vaan myös kaikkia kolmea asioimistoa vierailullaan ja tarkastuksellaan.

Ennenkuin selostan tätä vierailua ja sen jälkeen tapahtunutta järjestelmän purkamista on syytä luoda silmäys eri asioimistojen vaiheisiin ja kehitykseen siitä lähtien, kun Sortavalan konttori siirtyi väliaikaisesta sijoituspaikastaan Pitkärannassa pankin omaan taloon Sortavalan.